

1973 NOV 20

Tükör

920

Az első polgármester

A CENTENÁRIS esztendőben, a szokásos ügyfeleken kívül, még a szokásosnál is több újságíró járja az egykori Invalidusok Palotája — a Központi Városháza — folyosóit. S mielőtt a Belváros felől érkező, a főkapun belépnének, keresztülmenniük egy kis téren, amelynek közepén hallgatag bronzszobor — Szabados Béla műve — áll. E szobor valamennyiünknek régi, jó ismerőse. Mégis, aligha gondolunk arra, hogy akit ábrázol, s akiről a tereske a nevét vette, az az ember, aki a száz esztendeje egyesített főváros első polgármestere volt. Kamermayer Károlyt a főváros törvényhatósági bizottsága az 1873. november 4-i közgyűlésen, hatalmas szótöbbséggel választotta meg Budapest első polgárává. A közgyűlési jegyzőkönyv tanúsága szerint Kamermayer Károlyra 297 szavazat esett, míg a másik három jelöltre összesen 52 városatya adta le a voksát. Az új polgármestert elsőként Ráth Károly elnöklő főpolgármester köszöntötte. Az első polgármester székfoglaló beszédében felsorolta a főváros vezetőjére váró feladatokat.

— Hogy Budapest Magyarország méltó fővárosa legyen — mondotta a többi között —, igénytelen nézetem szerint mindenekelőtt szükséges, hogy a népnevelést, mely az államok jólétének és hatalmának alapköve, lehetőleg a tökély fokára emelje; hogy a közegészségügyet rendezze, s az anynyira kedvezőtlen egészségi viszonyokat egy célszerű vízvezetési és csatornázási rendszer és az általános tisztaság életbe léptetése által javítsa.

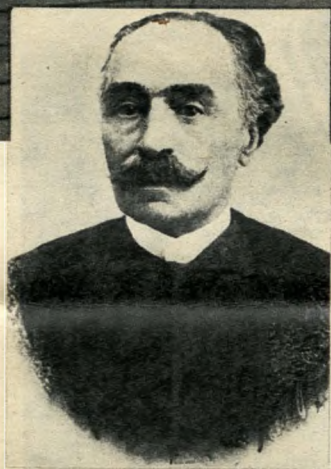
NAGY IDŐ száz esztendő. Elég ahhoz, hogy ne csak a látást, hanem az emlékezést is elhomályosítsa. Az utókor könnyen hajlik arra, hogy ma már csak az egyesített főváros bölcsője körül sürgölődő, díszmagyarba öltözött bábák örömrivalgását hallja meg. De hogy maga az újszülött, az ifjú Budapest milyen állapotban volt? ...

Hatvan esztendővel később, 1913. november 17-én, az egyesítés 40. évfordulóján, Bárczi István polgármester így emlékezett vissza az 1870-es évekre.

— Az egyesítés idején a három város burkolatlan utcáit és eldugult, éppen nem illatos vizű árkaikat igen ritkán, s akkor is kóbor cigányokkal és rabokkal takarították, a néha kifuvarozott szemetet a város közelében, a mai Boráros tér környékén rakták le, és ivóvíznek a puttonyokban árusított Duna-vizet hordták széjjel és vették naponta város-szerte.

A feladat tehát óriási volt, a csecsemő azonban, természetesen, hatalmas állami támogatással, két évtized alatt óriássá fejlődött. Kamermayer Károly polgármestersége alatt épült ki például a mai Népköztársaság útja, a pesti és a budai Nagykörút, a Ferencz József (Szabadság)-híd és az Összekötő vasúti híd, az Országház, a Mátyás-templom, valamennyi színházunk, a vágóhidak és a vásárcsarnokok, a Műegyetem, számtalan bérház, a vízvezeték- és csatornahálózat.

1884. szeptember 27-én a király jelenlétében tartották meg az Operaház megnyitó előadását. „Az ének és a tánc műzsáinak nagy és új csarnokában” Erkel Ferenc vezényelte a Bánk bánt, majd a Hunyadi László nyitányát. Ugyanez évben jelentette be a Tek. Főv. Rendőrségnek Puskás Ferenc az első telefonelőfizetők névsorát. A lista élén a képviselőház állott, majd a Pester Lloyd, a Pesti Hírlap, az Egyetértés, az Angol királynő szálloda, Neuländer K. fér-fiszabó, Lovrich Gusztáv ügyvéd, az Első Hazai Takaré-

Kamermayer Károly arcképe

pénztár, Kálnoky és Simon terménykereskedő következett. — Lehetetlen megilletődés nélkül visszagondolni azokra a derék férfiakra — idé-zünk újra Bárczi ünnepi beszédéből —, akik a nagy munkának a legnehezebb részét, a kezdet munkáját, a berendezkedés és a szervezés munkáját vették vállalkra. Különösen két Károlyról kell elismeréssel megemlékezni. Kamermayer Károly a klasszikus jellemű, arany szívű, puritán patricius mintaképe, a másik Gerlőczy Károly, a világos fejű, tiszta gondolkodású, előrelátó, energikus, finom ízlésű, európai szabású alpolgármester.

Az egyik visszaemlékező: Kamermayer K. Ede

KI VOLT ez a puritán patricius? Kamermayer Károly valóban régi pesti patriciuscsalád sarja, 1829. május 14-én, Pesten született. Amikor a szabadságharc kitört, otthagya az egri jogakadémiát, beállt honvéddnek. Hadnagyként küzdött a szolnoki, a hatvani, a kápolnai és az isaszegi csatában. Buda ostrománál annyira kitűnt, hogy Klapka tábornok főhadnaggyá léptette elő. A fegyvert csak a komáromi kapituláció után tette le, jogi tanulmányait Pesten folytatta, s Buda város napidíjasaként lépett közszolgálatba. 1857-ben már tanácsí titkár. Nagy figyelmet keltett a Buda város tanácsülésen Széchenyi Istvánról tartott emlékbeszéde. Előbb főjegyzővé, majd tanácsnokká választották. S 1873-ban, 44 éves korában, érte a nagy tisztesség, ekkor választották meg polgármesterré. 1897-ben, amikor súlyos betegsége miatt nyugalomba vonult, a közgyűlés Budapest díszpolgárává választotta. Még abban az évben meghalt.

Milyen ember volt az első polgármester? Bárczi István ünnepi szavai, s a lexikon száraz adatai mögött ma már alig lehet kitapintani az élő ember pulzusát. Igaz, hogy még ma is élnek oldalági leszármazottai, de a nagybácsira már alig-alig emlékeznek.

Kamermayer K. Ede, nyugalmazott miniszteri tanácsos, 12 éves volt, amikor a nagybácsi meghalt. Ő, bár gyerek fej-vel, még látta „Karol bácsit”, néha találkozott is vele.

EGYETLEN ESEMÉNYT tart csupán számon a szűkszavú családi krónika — legalábbis az újságíróval csak annyit közöl —, s ez a szabadságharcra kapcsolatos. Az ifjú honvéd hadnagy 19 válogatott puskás legénnyel a Lánchidat őrizte, nehogy Hentzi tábornok felrobbanthassa, s megakadályozhassa Klapka csapatainak az átvonulását. Az őrség egy napon észrevette, hogy osztrák katonák lángoló fáklyával közelednek a hídhöz. Karol bácsi a legényeivel összetűztet zúdított a támadókra; a híd megmenekült.

Hogy a történet igaz-e? Vagy esetleg az Alnoch ezredes — aki valóban égő szivarját hajította a hidat aláaknázó puskaporos hordóba — históriájának családi változata? — ezt ma már nem lehet tisztázni. Tény azonban, hogy — ismét a családi krónikára hivatkozva — a Kamermayer rokonság később rossz szemmel nézte, hogy Karol bácsi, az egykor vitéz honvédtiszt, polgármesterként Bécsbe utazgatva, „aulikus” szerepet vállalt. De az is kétségbevonhatatlan tény, hogy működése nyomán egy világ város fejlődése kezdődött el.

MOLNÁR AURÉL